

Kuutoskaupungit ja Suomen Kuntaliitto ry

Ostolaskujen avaamisohje kunnille

Versio 1.0

23.6.2016

Annukka Varteva / Forum Virium Helsinki / 6Aika

Aapo Rista / Forum Virium Helsinki / 6Aika

Elisa Kettunen / Suomen Kuntaliitto ry

Helsinki 2016

Sisältö

1 Ostolaskujen avaamishoje kunnille	3
1.1 Kuntaliiton suositus toiminimien käsittelystä ostolaskumatassa	3
1.2 Helsingin kaupungin näkemys toiminimien käsittelystä ostolaskumatassa	4
1.3 Ostolaskun avaajan askeleet.....	4
1.4 Liitteet ja linkit	6

6 Aika

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

---

1 Ostolaskujen avaamisohje kunnille

Nämä ohjeet on tehty Kuutoskaupunkien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku ja Oulu) ja Suomen Kuntaliiton yhteistyönä. Ohjeiden pohjana on käytetty kuntien jo avaamaa ostolaskudataa ja hyödynnetty kansainvälistä Open Contracting Data Standard -standardia (linkki 1, OCDS). Standardi on järjestelmäriippumaton julkishallinnon datanavausstandardi, jonka kehittämistä Maailmanpankki on tukenut.

Ohjetta voidaan parantaa kommenttien ja palautteen perusteella. Palautetta voi lähettää sähköpostilla kahdelle taholle:

1. annukka.varteva(at)forumvirium.fi
2. Kuntaliittoon tietoyhteiskuntayksikön palvelusähköpostiosoitteeseen tietoyhteiskunta(at)kuntaliitto.fi

Kuntaliittoon lähetettäessä otsikkokenttään kannattaa kirjoittaa tunniste "avoin tieto", niin viesti ohjautuu nopeammin oikealle käsittelijälle.

1.1 Kuntaliiton suositus toiminimien käsittelystä ostolaskudatassa

Kuntaliitto pyysi tietosuojavaltuutetulta kohdennettua kannanottoa siihen, voiko toiminimien ostolaskutietoja avata avoimena datana. TSV antoi ohjauksensa tästä 5.2.2016 (Diaarinumero 2998/41/2015), liite 1. Ohjauksessa todetaan, että toiminimi voi saada henkilötietojen suojaa. Ohjaus ei yksiselitteisesti kiellä toiminimien avaamista avoimena datana ja siinä annetaan mahdollisuus olosuhteet huomioon ottavaan, joustavaan toimintatapaan. Samalla kuitenkin suositellaan voimakkaasti ennakoivaa ja analysoivaa tietosuojavaikutusten arviointia.

Suomen Kuntaliitto suosittelee että toiminimien tiedon avaamisen osalta kunnat tekevät itsenäisen riski- ja tarvearvioinnin tietosuojan ja avoimuuden välillä tietosuojavaltuutetun lausunnon perusteella. Kuntaliiton suositus on että kunnat eivät avaisi toiminimitietoa avoimena datana. Toiminimiltä tehtyjen ostojen summatieto voidaan avata osana muuta aineistoa.

On huomattava, että **toiminimien ostolaskutiedot ovat julkista tietoa** siitä huolimatta, että niitä ei avata luettelona avoimen datan käyttöehdot täyttävällä tavalla, yleisessä tietoverkossa. Toiminimien ostolaskutietoja ei voi myöskään avata ano-

nymisoituna, sillä mahdollinen henkilörekisteri syntyy tässäkin tapauksessa niin kauan kuin kunnalla on hallussaan vastaavat tiedot, joihin anonymisoidut tiedot ovat yhdistettävissä esimerkiksi laskun loppusumman perusteella.

1.2 Helsingin kaupungin näkemys toiminimien käsitte-lystä ostolaskudatassa

Helsingin kaupunki on katsonut, että toiminimitietoja sisältävien ostolaskujen avaaminen avoimena datana on sallittua.

Julkaistu data on toiminimien kaupungille lähettämiä, elinkeinonharjoittamiseen liittyviä laskutietoja. Toiminimen perusteella voidaan yksilöidä, kuka yksityinen henkilö toiminimellä toimii. Tiedon avaamisella pyritään saattamaan avoimeksi ja läpinäkyväksi Helsingin kaupungin varojenkäyttö, joten tietojen julkaisemiselle on yleinen intressi. Tätä intressiä on verrattava toiminimellä toimivan elinkeinonharjoittajan oikeuteen yksityisyyteen. Koska asiassa ei ole kyse elinkeinonharjoittajan yksityiselämään kuuluvasta tiedosta, Helsingin kaupunki katsoo, että toiminimen ja kaupungin välisen laskudatan avaaminen ei loukkaa elinkeinonharjoittajan yksityisyyttä. Tietojen avaamista on pidettävä sallittuna huomioiden asian suuri yleinen intressi.

1.3 Ostolaskun avaajan askeleet

Kun avaat ostolaskuja, julkaise myös kuntasi tililuettelo ja tilien kirjausohje. Näin aineiston hyödyntäjä ymmärtää paremmin, mistä eri kentissä on kyse. Ostolaskut kannattaa avata koneluettavassa ja valmistajariippumattomassa CSV-tiedostomuodossa. Tämän lisäksi ne voi avata esimerkiksi Excel-muodossa (liite 2).

Aluksi kunta tekee riskiarvioinnin tietosuojan ja ostolaskujen avoimuuden välillä siitä, haluaako se avata toiminimet avoimena datana vai jättääkö se nämä tiedot pois aineistosta päätöksensä mukaisesti. Päätös on hyvä tehdä kirjallisena kunnan parhaaksi katsomalla tavalla. (Liite 1)

1. Poista aineistosta kaikki yksityishenkilöiden tiedot. Näitä voi olla esim. matkalaskuina maksetuissa ostoissa.
2. Varmista, että ostolaskuaineistossa on vähintään tässä mainitut kentät. Kaikki lisätiedot ovat tervetulleita, joten mitään ei kannata suodattaa pois siksi, että sitä ei ole tässä ydinvalikoimassa mainittu.
3. Julkaise kentät samassa järjestyksessä kuin tässä ohjeessa. Mikäli julkaistavassa aineistossa on enemmän tietoja kuin ydinvalikoimassa, järjestä nämä kentät taulukon loppuun. Jos johonkin kenttään ei löydy tietoa, jätä se tyhjäksi. Käytä ainoastaan yhtä otsikkoriviä ja aloita laskudata suoraan riviltä kaksi (2). Esimerkki (liite 2).

-
4. Lisensoi aineiston käyttö Creative Commons Nimeä 4.0 -lisenssillä (Linkki 3, JHS 189 Avoimen tietoaineiston käyttö lupa). Lisenssi antaa käyttäjälle luvan käyttää aineistoa vapaasti, kunhan mainitsee lähteen.

Pakolliset kentät

Kuntanumero
Kunnan nimi
Ostajan Y-tunnus
Tulosityksikön ID (esim. virasto tai muu yksikkö)
Tulosityksikön tai toimialan nimi
Osasto (jos sellainen on, esim. sote)
Kustannuspaikan ID
Kustannuspaikan nimi
Laskun päivämäärä (laskusta)
Tositteen numero (kirjanpitojärjestelmässä)
Ostotilausnumero
Sopimusnumero
Kirjauspäivämäärä
Laskun numero (alkuperäinen numero kuten se on laskussa esiintynyt)
Tiliryhmän numero (JHS 192 Kuntien ja kuntayhtymien tililuettelo, linkki liitteissä)
Tiliryhmän nimi (esim. palvelujen ostot)
Tilin numero (esim. 4420)
Tilin nimi (esim. Matkustus- ja kuljetuspalvelut)
Toimittajan nimi
Toimittajan Y-tunnus
Summa ALV0 euroina
ALV:n määrä euroina
Kokonaissumma euroina

Vapaaehtoiset kentät

Verkkolaskuosoite
Tilausnumero
Toimittajan numero
Kumppaniyhtiö
    Kumppanin ID
    Kumppanin selkokielineen nimi
Kumppaniryhmä
    Esim. sisäinen vai ulkoinen osto
    Tarkempi erittely: tytäryhtiöt ja säätiöt, valtio jne.
    Kumppaniryhmän selkokielineen nimi

1.4 Liitteet ja linkit

Linkki 1: OCDS:

[http://ocds.open-contracting.org/standard/r/1_0_RC/en/schema/reference/ -
transaction](http://ocds.open-contracting.org/standard/r/1_0_RC/en/schema/reference/-transaction)

Linkki 2: JHS 192 Kuntien ja kuntayhtymien tililuettelo:

<http://www.jhs-suositukset.fi/web/quest/jhs/recommendations/192>

Linkki 3: JHS 189 Avoimien tietoaisteisten käyttöluva:

<http://www.jhs-suositukset.fi/web/quest/jhs/recommendations/189>

Liite 1: Tietosuojavaltuutetun lausunto

Liite 2: Esimerkki Excel-tilukosta

Ohjaus

Kuntaliitto
Erityisasiantuntija Elisa Kettunen

elisa.kettunen@kuntaliitto.fi

Toiminimiä koskevat tiedot avoimeksi dataksi?

Asia

Tietosuojavaltuutetulta on pyydetty kohdennettua kannanottoa siihen, voiko toiminimien ostolaskutietoja avata avoimena datana. Kerrotte Kuntaliiton linjanneen tietosuojavaltuutetun ohjaukseen 837/41/2005 viitaten kantaa siihen suuntaan, ettei toiminimien ostolaskutietoja voisi avata toiminimittain tietosuojasyistä.

Kerrotte kuitenkin saaneenne Helsingin kaupungilta perusteluita siihen, miksi toiminimien ostolaskudataa voisi avata avoimena datana. Kerrotte Helsingin kaupungin perusteluiden olevan mielestänne oikein hyviä ja johdettavissa tietosuojavaltuutetun mainitusta ohjauksesta.

Pyydätte kohdennettua kannanottoa, koska vuoden 2005 aikaan ei ole tunnettu avoimen datan käsitettä, ja lisäksi koette tämän olevan datan avaamisen ennakkotapaus tietosuojan ja avoimuuden osalta.

Ohjaus

I Henkilötietojen suoja

Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista.

Henkilötieto on määritelty henkilötietolaissa siten, että sillä tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi.

Henkilötietodirektiivi on henkilötietolailla implementoitu osaksi kansallista oikeusjärjestelmäämme. Henkilötietodirektiivin 29 artiklan nojalla on perustettu EU:n tietosuojavaltuutetuista muodostuva tietosuojatyöryhmä, joka on 2007 lausunnossaan pohtinut henkilötiedon käsitettä.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

Koska henkilötietojen määritelmässä viitataan yksilöihin eli luonnollisiin henkilöihin, oikeushenkilöitä koskevat tiedot eivät periaatteessa kuulu direktiivin soveltamisalaan eivätkä ne nauti sen tarjoamaa suojaa. Joitakin tietosuojasääntöjä saatetaan silti epäsuorasti soveltaa yrityksiä tai oikeushenkilöitä koskeviin tietoihin tiettyjen olosuhteiden vallitessa.

--

Oikeushenkilöitä koskevia tietoja voidaan myös sinänsä pitää luonnollisia henkilöitä "koskevina" tässä asiakirjassa esitetyin perusteluin. Näin voi olla silloin, kun oikeushenkilön nimi on johdettu luonnollisen henkilön nimestä. Yrityksen sähköposti, jota yleensä käyttää tietty työntekijä, voisi olla toinen esimerkki, tai **pientä yritystä** (joka on oikeudellisessa mielessä pikemminkin "objekti" kuin oikeushenkilö) **koskevat tiedot, jotka saattavat kuvata sen omistajan toimia.** Kaikissa tapauksissa, joissa oikeushenkilöä tai yritystä koskevien tietojen voidaan "sisällön", "tarkoituksen" tai "tuloksen" perusteella katsoa "koskevan" luonnollista henkilöä, niitä on pidettävä henkilötietoina, ja tietosuojasääntöjä on sovellettava.

Tämän käsillä olevan ohjauksen taustalla on mm. *tietosuojavaltuutetun ohjaus avoimen datan suunnitelmaa koskien* (dnro 2120/09/2013, kohdassa *Linkit*), johon ohjaan myös perehtymään.

II Saako toiminimi suojaa henkilötietona?

Ratkaisevaa tältä osin henkilötiedon käsitteessä on se, onko luonnollinen henkilö tunnistettavissa kyseessä olevan tiedon perusteella ja mitä tieto hänestä kertoo. Siltä osin kuin tietosuojavaltuutetun ohjauksessa 2005 on katsottu, että käyttötarkoituksella voi olla käsitteen tulkinnan kannalta merkitystä, kiinnitän huomiota siihen, että tietoja avoimeen verkkoon luovutettaessa rekisterinpitäjän ei ole enää mahdollista kontrolloida, mihin käyttötarkoituksiin tietoja tullaan käyttämään. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää arvioida tietojen luonne kyseessä olevien luonnollisten henkilöiden yksityiselämän suojan näkökulmasta.

Toiminimi saattaa olla henkilötietolain tarkoittama henkilötieto. Henkilötietolain soveltaminen toiminimen käsittelyyn tulee kysymykseen silloin, jos elinkeinoharjoittajan nimen sisältävä toiminimi voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön ja tietojen käsittelyn tarkoituksena on kuvata luonnollisen henkilön ominaisuuksia tai elinolosuhteita tai tietoja käytetään tällaiseen tarkoitukseen. Kun kyse on verkkoluovutuksesta, tulee tilanne arvioida äärimmäisen huolellisesti, koska avoimessa verkossa olevia tietoja voidaan käyttää rekisterinpitäjän mahdollisista alkuperäisistä tarkoituksista riippumatta periaatteessa rajoittamattomasti eri käyttötarkoituksiin.

Samalla on kuitenkin tarpeen muistaa, että henkilötietolain 8.1,8 §:n mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä mm., jos kysymys on henkilön asemaa, tehtäviä ja niiden hoitoa julkisyhteisössä tai elinkeinoelämässä kuvaavista yleisesti saatavilla olevista tiedoista ja näitä tietoja käsitellään rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeuksien ja etujen turvaamiseksi.

III Millä edellytyksin henkilötietoja voi luovuttaa avoimessa verkossa?

Henkilötietoja voidaan luovuttaa avoimessa verkossa rekisteröidyn suostumuksen tai

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

nimenomaisen lain säännöksen nojalla. Laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki, 621/1999) ei julkisuudella tarkoiteta henkilötietojen luovuttamista avoimessa verkossa, vaan sitä, että julkiset tiedot ovat pyynnöstä henkilön saatavissa.

Tieto, joka koskee luonnollista henkilöä ammatinharjoittajana, on välillisesti henkilötieto. Asiallisesti kyse voi olla tiedosta, jonka perusteella henkilö on tunnistettavissa. Lainsäädäntömme kattaa useita tilanteita¹, joissa luonnollista henkilöä ammatinharjoittajan koskeva henkilötieto voidaan luovuttaa avoimessa verkossa. Tällaisesta on mahdollista säätää lailla, jos käsittely on asiallisesti perusteltu rekisterinpitäjän toiminnan kannalta ja vain käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja käsitellään.

Lisäyksenä totean, että olen tulkintakäytännössäni suosittanut, että viranomaisen verkkopalvelut toteutettaisiin siten, että julkisuuslain 16.3 §:n edellyttämä *pyyntö - harkinta - luovutus -muotoinen menettely toteutuu.* Tätä on käytännössä ratkaistu esim. siten, ettei kokonaisia henkilörekistereitä luovuteta sellaisenaan avoimessa verkossa (esim. julkiset tietopalvelut verkossa: Julki-TERHIKKI, oikeudenkäyntiavustajaluettelo, eläinlääkäriluettelo²). Jos henkilötietoja luovutetaan avoimessa verkossa, ei vastaanottajien käyttötarkoituksista ole mahdollista varmistua.

Verkossa oleville tiedoille on tyypillistä se, että ne luovutetaan tiedot määrittelemättömälle vastaanottajajoukkoille eikä rekisterinpitäjän enää ole mahdollista kontrolloida, mihin käyttötarkoituksiin henkilötietoja sen jälkeen tullaan käsittelemään ja että tietoihin on usein pääsy Internetin hakukoneista.

IV Yhteenveto

Vaikka viranomaisena ohjaan luonnollisesti voimassaolevan lainsäädännön mukaan, tässä asiassa ei voitane täysin sivuuttaa EU:n tuloillaan olevaa tietosuojasetusta. **Kootusti todettakoon, että toiminimi voi saada henkilötietona suojaa, eikä asetuksen henkilötiedon määritelmä tule tätä käsitykseni mukaan muuttamaan.** Merkitystä asiassa voi tulla olemaan esim. tietosuojasetuksen 6f artiklalla, jossa säädetään oikeutetusta intressistä.

Tarkasteltavaksi tästäkin näkökulmasta tulee, mikä on mahdollisen rekisteröidyn suojan tarve ja millaisia riskejä tällaisen aineiston asettamiseksi avoimeksi dataksi voi olla. Tältä osin suosittelen voimakkaasti ennakoivaa, analysoivaa tietosuojavaikutusten arviointia: mitä riskejä menettelytavalla on oikeussubjektin näkökulmasta.

Perustelut eivät tue jyrkän kategorista tulkintatapaa, vaan pikemminkin joustavaa, olosuhteet huomioonottavaa ja tapauskohtaista arviointia, jossa otetaan oikeussubjektiin potentiaalisesti kohdistuvat riskit huomioon ennen tietojen ajamista avoimeen verkkoon. Jos riskejä tai suojan tarvetta ei ole, ei liene kyse henkilötiedosta. Kuten alussa on todettu,

¹ Julkisesta tietopalvelusta säädetty esim. seuraavissa säännöksissä:

laki eläinlääkärin ammatin harjoittamisesta (29/2000) 33 a §, laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) 24 c § ja laki luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista (715/2011) 23 §.

² http://www.valvira.fi/valvira/rekisterit/terveydenhuollon_ammattihenkilot/julkiterhikki

<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/esittely/toiminta/elainlaakarintoimi/elainlaakarirekisteri/julkinen+tietopalvelu/>

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista, ja tässä on kyse perustuslain 10 §:ään sisällytetyn oikeuden tulkinnasta.

Lisätietoja tietosuojasta ja tietosuojavaltuutetun toimivallasta voi lukea verkkosivuillamme www.tietosuoja.fi. Henkilötietolakiin ja muuhun ajantasaiseen lainsäädäntöön voi perehtyä osoitteessa www.finlex.fi.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Katja Ahola

Liitteet

- Tietosuojavaltuutetun ohjaus 8347/41/2005 toiminimen henkilötietostatuksesta

Linkit

- Tietosuojavaltuutetun ohjaus avoimen datan suunnitelmaa koskien, dnro 2120/09/2013
<http://www.tietosuoja.fi/fi/index/ratkaisut/tietosuojavaltuutetunohjausavoimendatans.html>

Tietosuojavaltuutetun toimivalta

Henkilötietolain (523/1999) 38 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi ja käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa säädetään.

Henkilötietolain 40 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun on edistettävä hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä ohjein ja neuvoin pyrittävä siihen, ettei lainvastaista menettelyä jatketa tai uusita. Tarvittaessa tietosuojavaltuutetun on saatettava asia tietosuojalautakunnan päätettäväksi taikka ilmoitettava syyteeseen panoa varten.

Henkilötietolain 40 §:n 2 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun on ratkaistava asia, jonka rekisteröity on saattanut 28 ja 29 §:n nojalla hänen käsiteltäväkseen. Tietosuojavaltuutettu voi antaa rekisterinpitäjälle määräyksen rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamisesta tai tiedon korjaamisesta.

Tietosuojavaltuutettu valvoo yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (työelämän tietosuojalaki) (759/2004) 22 §:n mukaan lain noudattamista yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

28.4.2005

837.41.2005

HENKILÖTIETOLAIN SOVELTAMINEN TOIMINIMIIN

Kirjeessänne 19.4.2005 tiedustelette tuleeko henkilötietolaki sovellettavaksi kerättäessä liiketoimintaan liittyviä tietoja elinkeinonharjoittajista, jotka harjoittavat liiketoimintaa toiminimellä.

Henkilötietolain (525/1999) 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan koskevia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssa yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi.

Henkilötietolain esitöiden (HE 96/1998) mukaan edellä mainittu säännös poikkeaa aikaisemmin voimassa olleen henkilörekisterilain (471/1987) määritelmästä siten, että siinä henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä koskevia tietoja. Henkilörekisterilaissa henkilötiedolla tarkoitettiin tiettyä luonnollista henkilöä koskevaa tietoa. Lakia tulkittiin niin, että henkilötiedon määritelmän vuoksi sellaiset tiedot, jotka liittyvät luonnolliseen henkilöön muussa ominaisuudessa kuin yksityishenkilönä, kuten esimerkiksi ammatin- tai elinkeinonharjoittajana tai julkisessa tehtävässä oli rajattu henkilörekisterilain soveltamisalan ulkopuolelle. Muutos henkilötiedon määrittelystä johtui tietosuojadirektiivissä (95/46/EY), jossa henkilötieto määritellään vastaavalla tavalla luonnollista henkilöä koskevaksi tiedoksi (2 artiklan a alakohta).

Henkilötiedon määrittelemisen henkilötietolaissa merkitsee lähtökohtaisesti kaikkien luonnolliseen henkilöön liittyvien tietojen kuulumista lain soveltamisalan piiriin. Ottaen huomioon, että lain 1 §:ssä ilmaistuna tavoitteena on yksityiselämän suojan ja muiden yksityisyyden suojaa turvaavien perusoikeuksien toteuttaminen henkilötietojen käsittelyssä se, missä yhteydessä luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja kulloinkin käsitellään, voi vaikuttaa henkilötietolain säännösten soveltamiseen. Vaikutusta voi olla myös sillä, missä roolissa henkilö on ja onko hän itse myötävaikuttanut henkilötietojen käsittelyyn.

Yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:n 1 kohdan mukaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävä yksikkö voi olla esimerkiksi elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö- tai kuolinpesä.

Toiminimi saattaa siten olla henkilötietolain tarkoittama henkilötieto. Henkilötietolain soveltaminen toiminimeen käsittelyyn tulee kysymykseen silloin, jos elinkeinonharjoittajan nimen sisältävä toiminimi voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön ja tietojen käsittelyn tarkoituksena on kuvata luonnollisen henkilön ominaisuuksia tai elinolosuhteita tai tietoja käytetään tällaiseen tarkoitukseen.

Jos toiminimen käsittelyn tarkoituksena ei ole luonnollisen henkilön ominaisuuksien tai elinolosuhteiden kuvaaminen ei henkilötietolaki tule sovellettavaksi. Tällaista käsittelyä voi olla yrityksen tietojen käsittely. Yrityksen tietojen käsittelystä voi on kysymys silloin kun käsitellään liiketoimintaan liittyviä tietoja, ilman tarkoitusta yhdistää tiedot luonnolliseen henkilöön. Olen esimerkiksi luottotietojen korjaamista koskevassa asiassa maaliskuussa 2005 katsonut, etten ole henkilötietolain perusteella toimivaltainen tutkimaan asiaa ”Tmi Toimiala Sukunimi” muotoiselle yrityksille merkittäviä maksuhäiriöitä, koska kysymys oli yrityksen tiedoista. Kerättävien tietojen luonne ja käyttötarkoitus ovat siten asian arvioinnin kannalta merkittäviä.

Yrityksiä koskevien tietojen käsittelyä suunniteltaessa on tarkoituksenmukaista tutustua myös ehdotukseen uudeksi luottotietolaiksi. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset muun muassa yrityksiä koskevien luottotietojen käsittelystä (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2004:17).

Ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi antaa tarvittaessa lisätietoja puh. 010 36 66749.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Heikki Huhtiniemi

